5. Драпіковський О.І. Оцінка земельних ділянок : навч. посіб. для вузів / О.І. Драпіковський, І.Б. Іванова. – К., 2004. – 296 с. – (Київський Національний технічний університет будівництва і архітектури і Міжнародний інститут бізнесу)

6. Вервейко А.П. Научные основы землеустройства : учебник для вузов / А.П. Вервейко. – М. : 1985. – 245 с. – (Харьковский сельскохозяйственный институт им. В.В. Докучаева).

7. Кадастр населених пунктів : підручник / Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шпік Н.Р. – Львів : «Новий світ-2000», 2004. – 392 с.

8. Гопцій Д.О. Стан і ефективність грошової оцінки земель у містах базового рівня Харківської області (на прикладі міст Чугуїв, Ізюм, Балаклія) / Д.О. Гопцій // Ефективність використання ресурсного потенціалу в умовах сталого розвитку сільського господарства: Вісн. ХНАУ. – №4. – 2008. – С. 151-154

Анотація

У статті розглянуто методичні аспекти стосовно об'єктів локальних коефіцієнтів, зон їх розповсюдження, значення коефіцієнту. Проаналізовано містобудівні правила та норми щодо встановлення зон впливу локальних факторів. Розроблено пропозиції вибору значення локального коефіцієнту із запропонованого діапазону.

Ключові слова: *локальні коефіцієнти, земельна ділянка, зона розповсюдження, значення локального коефіцієнту, граничні значення.*

Аннотация

В статье рассмотрены методические аспекты относительно объектов локальных коэффициентов, зон их распространения, значения коэффициента. Проанализированы градостроительные правила и нормы относительно установления зон влияния локальных факторов. Разработаны предложения выбора значения локального коэффициента из предложенного диапазона.

Ключевые слова: *локальные коэффициенты, земельный участок, зона распространения, значения локального коэффициенту, предельные значения.*

Annotation

In the article methodical aspects are considered in relation to the objects of local coefficients, areas of their distribution, coefficient's value. Town-planning rules and norms are analysed in relation to establishment of the affected of local factors zones. Suggestions of choice of value of local coefficient are developed from the offered range.

Key words: *local coefficients, land lot, distribution's area, local coefficient's values, maximum values.*

УДК 657.471.76(477)

Михайлишин Н.П.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та контролінгу
Данилюк І.В.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та контролінгу
Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВИНОРОБСТВА

Постановка проблеми. Виноробна промисловість – одна з пріоритетних галузей харчової промисловості, підприємства якої виробляють вина та інші алкогольні напої з винограду. На відміну від чітко поділених ринків горілки і пива, ринок вина в Україні не настільки монополізований. 75% усього виробництва ділять між собою 18 компаній, причому найбільша частка не перевищує 20% [7]. Основними виробниками вина в Україні є Одесавинпром (Французький Бульвар), Масандра (Виноробний комбінат «Масандра»), Інкерман (Інкерманський завод марочних вин), Магарач, Шабо, Кримський винний дім.

Останніми роками виробництво виноматеріалів в Україні скорочується. Так у 2011 р. обсяги переробки винограду на виноматеріали знизилися на 15,3% порівняно з 2010 р.; відповідно, виноматеріалів вироблено на 18,3% менше. У 2011 р. 34% від загального обсягу переробленого винограду склала власна сировина (у 2010 р. - 22%), 1% - давальницька сировина [6].

Скорочення виробництва виноматеріалів зумовлене економічною кризою в Україні, низькою ефективністю виноградарства, повільним впровадженням інноваційних технологій та інвестицій у галузь і іншими чинниками.

В цих умовах надзвичайно важливим завданням, що стоїть перед управлінським обліком, є формування такої інформації про собівартість продукції виноробства, яка б об'єктивно і оперативно відображала господарську ситуацію на підприємстві і сприяла підвищенню ефективності виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управлінського обліку витрат і калькулювання собівартості продукції розглядаються в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених: Вахрушиної М.А., Голова С.Ф., Івашкевича В.Б, Керімова В.Е., Нападовської Л.В., Ніколаєвої С.А., Палія В.Ф., Пушкаря М.С. та ін. Проте досліджень з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції в окремих галузях промисловості, зокрема у виноробстві, недостатньо. Ці питання потребують подальшого вивчення і розробки.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження впливу технологічних особливостей виноробної галузі на порядок калькулювання собівартості продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Побудова дієвої системи управлінського обліку витрат, і його складової – калькулювання собівартості продукції, залежить від технологічних особливостей галузі. Що повніше будуть враховані особливості виноробства, то більш точною буде інформація і ефективнішим управлінське рішення, направлене на підвищення рентабельності виробництва.

До основних технологічних особливостей галузі, що впливають на побудову обліку витрат і калькулювання собівартості продукції належать:

- масовий випуск однорідної продукції;
- технологічний процес складається із послідовних переділів переробки сировини, що зумовлює використання попередільного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції;
- наявність проміжних продуктів, напівфабрикатів різного ступеня готовності, значних залишків незавершеного виробництва і відходів;
- високі вимоги до сировини, сезонність її переробки, тісний зв'язок первинного виноробства з сільськогосподарським виробництвом;
- висока матеріаломісткість продукції;
- широкий асортимент продукції;
- тривалий виробничий процес (вино повинно дозріти);
- виготовлення однорідних груп виноматеріалів для різних марок винопродуктів;
- комплексне використання сировини;
- тривалі перерви між операціями з переробки первинної сировини, її зберіганням і обробкою в цехах [1, с. 7-8].

Виробничий цикл у виноробстві триває від декількох десятків днів (виробництво ординарного вина) до 10-15 і більше років (виробництво коньяку).

У виноробній промисловості функціонують підприємства первинного і вторинного виноробства. На підприємствах первинного виноробства переробляють виноград і одержують з нього виноматеріали. Дані підприємства територіально розміщуються в районах вирощування винограду, що пов'язано з його низькою транспортабельністю і необхідністю переробки за короткі терміни. Підприємства вторинного виноробства виготовляють готову продукцію з виноматеріалів, що надходять з підприємств первинного виноробства. Вони тяжіють до районів споживання продукції.

Підприємства первинного виноробства сезонні. Облік витрат у первинному виноробстві ведуть за видами виноматеріалів: шампанські, сухі, міцні, десертні, напівсолодкі, коньячні.

Калькуляції складають окремо на виноматеріали, одержані у першому півріччі з незавершеного виробництва урожаю минулого року, і на виноматеріали, одержані у другому півріччі з урожаю звітного року.

Технологічними переділами є: переробка винограду; зберігання, технологічна обробка виноматеріалів і догляд за ними; виробництво вакуум-сусла; витримка виноматеріалів. Після кожного переділу отримують напівфабрикати – необроблені виноматеріали, оброблені виноматеріали, вакуум-сусло, витримані виноматеріали.

До витрат переділу «Переробка винограду» відносять витрати з моменту переробки сировини до зняття необроблених виноматеріалів з дріжджів (перше переливання). Від вартості сировини віднімають вартість придатних для використання відходів (виноградних вичавок, дріжджів), які оцінюють за встановленими цінами. Між окремими групами виноматеріалів відходи розподіляються пропорційно до кількості сировини, направленої на їх виробництво.

Відходи виноробної промисловості можуть використовуватись як корм для худоби і як органічні добрива після їх компостування. Виноградні вичавки є цінною сировиною для виробництва спирту-сирцю, натуральних барвників (з вичавок винограду червоних сортів), винної кислоти. З виноградних кісточок виготовляють олію.

Виноматеріали, не зняті з дріжджів на 1 січня наступного року, обліковують як незавершене виробництво. Витрати на виноматеріали у незавершеному виробництві і витрати на виноматеріали, зняті з дріжджів, обліковують окремо за вартістю сировини (винограду, спирту, тощо) і сумою витрат з переробки.

При підрахунку фактичної собівартості незавершеного виробництва кількість декалітрів виноматеріалів, не знятих на 1 січня з дріжджів, визначається, виходячи з фактичного їх обсягу з поправкою на вміст в них дріжджового осаду за коефіцієнтом. Коефіцієнт визначається діленням кількості виноматеріалів у декалітрах, одержаних після першого переливання (тобто за вирахуванням дріжджового осаду), на кількість матеріалів у декалітрах, що надійшли на переливання [8].

За переділом «Зберігання, технологічна обробка виноматеріалів і догляд за ними» обліковують витрати, пов'язані з доглядом за виноматеріалами, включаючи їх втрати в межах природного убутку, передбачені для зберігання і технологічної обробки виноматеріалів з моменту зняття їх з дріжджів (після першого переливання) до відвантаження покупцям чи передачі у купажний цех цього ж підприємства.

Фактичні втрати виявляють по мірі використання окремих партій виноматеріалів чи за результатами інвентаризації. Фактична собівартість оброблених виноматеріалів включає вартість необроблених матеріалів і витрати з обробки. Для оброблених виноматеріалів, призначених для реалізації, визначають повну собівартість, а для виноматеріалів, призначених для внутрішнього споживання – виробничу собівартість. Калькуляційною одиницею для кожної групи вин є 1 дал оброблених виноматеріалів.

Аналогічно здійснюється облік витрат, калькулювання собівартості і оприбуткування продукції наступних переділів.

Підприємства первинного виноробства займаються й побічним виробництвом: виробництвом виннокислого вапна і спирту з вижимок і дріжджів.

Підприємства вторинного виноробства несезонні. Технологічний процес здійснюється у таких цехах: цех виноматеріалів; купажний; цех витримки вина і розливу. Аналітичний облік ведуть за видами і групами виноробної продукції за двома виробничими переділами.

Заводи, що розливають вина, отримані від заводів первинного виноробства чи власного виробництва, за переділом «Зберігання і догляд за виноматеріалами» обліковують витрати з переливання, доливання та інші витрати, пов'язані із зберіганням та доглядом за виноматеріалами, а також втрати в межах природного убутку.

До витрат переділу «Розлив вина» крім фактичної собівартості вина, одержаного зі сторони, а також власного купажу, включають усі витрати, пов'язані із випуском вина, розлитого у пляшки чи бочки, включаючи бій пляшок у виробництві, втрати вина при розливі і втрати від браку.

Облік витрат і калькулювання розливу вина ведуть окремо за розливом у пляшки і бочки. Готове розлите вино оприбутковують за виробничою собівартістю.

На підприємствах виноробства є усі передумови для впровадження елементів нормативного методу обліку витрат, зокрема:

- масовий характер виробництва продукції;
- однорідні технологічні процеси;
- необхідність дотримання технічних умов і рецептур;
- контроль за витратами сировини в порівнянні з виходом продукції;
- складання звітності з руху сировини не тільки у вартісному, але й у кількісному виразі.

Норми витрат сировини і матеріалів доцільно розробляти на основі рецептур на кожен вид вина. Строге дозування окремих компонентів забезпечує основу для нормування витрат. Крім того, для одержання оперативної, достовірної і деталізованої інформації про виробничі витрати нормування слід здійснювати за статтями калькуляції в розрізі окремих переділів, центрів відповідальності, а не лише в цілому по продукції, як це передбачено рецептурами.

Застосування елементів нормативного обліку витрат у поєднанні з попередільним у виноробстві дасть можливість вирішити ряд проблем, пов'язаних з оперативним виявленням відхилень від встановлених норм витрат і є засобом підвищення дієвості контролю за їх зниженням.

Висновки з даного дослідження. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- на організацію управлінського обліку витрат і калькулювання собівартості продукції виноробства впливають технологічні особливості галузі;
- у виноробній промисловості функціонують підприємства первинного і вторинного виноробства;
- облік витрат і калькулювання собівартості продукції здійснюється за попередільним методом;
- на підприємствах виноробства є передумови для впровадження елементів нормативного обліку і застосування нормативно-поперелільного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Бібліографічний список

1. Гедгафова И.Ю. Информационное обеспечение управления издержками производства на предприятиях винодельческой промышленности [Электронный ресурс] : автореф. дис. … к.э.н. : 08.00.12 / И.Ю. Гедгафова. – Санкт-Петербург, 2001. – 17 с. : Режим доступа: elibrary.finec.ru/materials.../A4852

2. Голов С.Ф. Управлінський облік : підручник / С.Ф. Голов. – 4-те вид. – К. : Лібра, 2008. – 704 с.

3. Лень В.С. Управлінський облік / В.С. Лень. – К. : Знання –Прес, 2003. – 286 с.
4. Мосаковський В.Б. Облік витрат та калькулювання собівартості виноробної продукції / В.Б. Мосаковський, С.Я. Бублик // Облік і фінанси АПК, 2008. – № 3. – С. 108-117
5. Нападовська Л.В. Управлінський облік : підручник / Л.В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
6. Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2011 році [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. Експрес-випуск. 16.01.2012р. Режим доступу: №6ukrstat.org/uk/Noviny/new2012
7. Полищук А. Рынок украинской винодельческой продукции растет в сторону Европы [Электронный ресурс] / А. Полищук // Киевский ТелеграфЪ. – 2010. – 29 июля. – Режим доступа: www.upakovano.ru/articles/2627
8. Рева В.И. Учёт и отчётность в виноделии / В.И. Рева. – Симферополь : «Таврида», 2003. – 320 с.

Анотація

У статті досліджено технологічні особливості галузі і їх вплив на управлінський облік витрат і порядок калькулювання собівартості продукції виноробства.

***Ключові слова**: виноробство, собівартість, переділ, попередільний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, нормативний облік.*

Аннотация

В статье исследовано технологические особенности отрасли и их влияние на управленческий учёт затрат и порядок калькулирования себестоимости продукции виноделия.

***Ключевые слова:** виноделие, себестоимость, передел, попередельный метод учёта затрат и калькулирования себестоимости продукции, нормативный учёт.*

Annotation

In the article the technological features of industry and their influence are investigational on the managerial accounting of expenses and order of calculation of unit of the vine making cost.

***Key words**: vine making, prime price, redistribution, method of account of expenses and calculation of unit cost, normative account.*

УДК 657.034

Рожелюк В.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку в бюджетній та соціальній сфері
Тернопільський національний економічний університет

ОЗНАКИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

Постановка проблеми. В умовах ринку на кінцевий результат діяльності підприємства має система класифікації витрат за різними ознаками та критеріями, оскільки класифікація витрат має важливе значення при їх плануванні, контролі, регулюванні витрат, тому що дає можливість визначати особливості формування та розподілу витрат за певними об'єктами управління. Поділ витрат на різноманітні види за відповідними ознаками класифікації спрямований на вирішення найрізноманітніших завдань управління підприємством.

Різноманітні групування витрат покликані вирішити переважно аналогічні завдання управління, при цьому акцентується увага тільки на окремих видах витрат і залишаються поза увагою інші види та їхня роль в ефективному управлінні діяльністю. Це зумовлює необхідність групування видів витрат за такими критеріями, які якнайповніше відображатимуть та характеризуватимуть різні сторони діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку та удосконалення обліку витрат присвячено досить велика кількість наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних вчених: М.Т. Білухи, М.А. Вахрушиної, А.М. Герасимовича, З.В. Гуцайлюка, К. Друрі, Т.П. Карпової, Р. Мюллендорфа, Л.В. Нападовської, В.Ф. Палія, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В.Сопка, В.О.Шевчука, А.Д. Шеремета, І. Д. Фаріона та ін. Проте питання класифікації витрат на підприємствах потребують подальшого дослідження відповідно до нових соціально-економічних відносин і процесу реформування бухгалтерського обліку за міжнародними та національними стандартами, що відбуваються в Україні. Все це визначає актуальність проведеного дослідження та його загальноекономічне значення.